

תרומת

סימן רעט

הדשן

רבה

אי מהני תענית ד' ימי תשובה או לא, הואיל ומתענה בלאו הכי ע"כ. והשיב דכו שראה בנעדרותו בני אדם שהתענו פעם אחת ביום שני בב"ה על ידי חלום, והורו להם גדולים להתענות כל ימיהם יום שני דר"ה דווקא, וגם ראה הרבה בני אדם שהיו מתענין ב' ימים של ר"ה על ידי שהתענו פעם אחת ביום ראשון בשביל חלום כאשר הורו להם הגדולים להתענות, אפילו כשחל ר"ה בשבת, וכל אילו לא יהבו תענית לתעניתא. ונראה היה לו משום דאיכא כמה רבוותא דסבירא להו דמצוה להתענות בכל ר"ה, וא"כ אפילו להני דסברי דמצוה לאכול בכה"ג מודו דלית כאן דררא דביטול עונג שבת ויו"ט, הואיל דמן השמים הראוהו דתעניתו חביבה בשמים בר"ה, ע"כ דברי השאלה והתשובה בקצרה.

בשם הרוקח ומהר"ם דמי שהתענה פעם אחת בר"ה צריך להתענות כל ימיו בר"ה בשני הימים, היינו טעמא כמו שכתב במנהגים⁹ מתענה בשבת לא יתענה באחד בשבת בחנוכה אלא ימתין עד לאחר חנוכה, אבל המתענה ביו"ט ראשון משום חלום יתענה ביו"ט שני, עכ"ל. והשתא לפי זה המתענה ביו"ט ראשון דר"ה צריך למיתב בשני תענית לתעניתו, וכן צריך לעשות כל ימיו, ולפי"ז המתענה ביו"ט שני של ר"ה לא יתענה כלל ביו"ט ראשון דלא שייך האי טעמא מידי¹⁰. אמנם אין נראה כלל לזוז מטעם הראשונים וכדמבואר לעיל דהטעם הוא שצריך להתענות כל ימיו, היינו משום דהראוהו בפעם ראשונה מן השמים שתעניתו חביבה בשמים בר"ה ולכך יתענה כל ימיו. ומהאי טעמא המתענה בשני משום חלום אין צריך להתענות רק בשני ולא בראשון מדלא הראוהו לו בראשון, ולכך אין לנהוג רק כדברי השאלה והתשובה¹¹ כדמבואר לעיל.

ועתה אי לא דאיסתפינא לחדש דבריהם וטעמא במילי דצריכי גמרא וקבלה, הייתי אומר דמה שכתב

סימן רעט

שאלה: אשה שנדרה נדר שיש בו עינוי נפש ושמע בעלה וקיים לה, אם יש תקנה עדין להתיר אותו נדר או לאו.

שנדרה הנאה מבעלה ולא הפיר לה הבעל והלכה אצל החכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה לא ישאנה מפני החשד עכ"ל. הא קמן דפירש בהדיא דיכול החכם להתיר נדרים שהבעל יכול להפר, והיינו דלא כמרדכי פ' השולח.

תשובה: יראה דהך מילתא תליא בפלוגתא דרבוותא, כמרדכי פרק השולח¹ כתב בשם ר"י² דנדרים שבינו לבינה שהבעל יכול להפר אם לא הפר הבעל אין החכם יכול להתיר. ומייתי ראייה מספרי³ דבין נדרי עינוי נפש ובין נדרים שבינו לבינה אי לא הפירם בעל ביום שמעו לא מצי חכם להתיר. אמנם כמרדכי פ' המדיר⁴ כתב והוכיח מן התלמוד דאפילו נדרי עינוי נפש דאמרינן בהן שהבעל מפירם לאו לגרוע כח החכם בא, אלא לעולם כח החכם עדיף ויכול להתירם, ע"כ. והיה נראה דהיא במרדכי פ' השולח עיקר הוא⁵, דההוא דפ' המדיר דחוק הוא מאד ליישב למדקדק שם, דמייתי ראייה מנדרים שנדרה קודם שנתקדשה לו ובהנהו ודאי עדיף כח החכם שהבעל לא מצי להפירם אפילו כשתנשא לו, דאין הבעל מפיר בקודמים. אלא יש ליישב בדוחק מההיא דרב פנחס (נדרים עג, ב) דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, ומ"מ טורח רב ליישב אפילו בדוחק. ולכך היה לסמוך טפי אההיא דמרדכי פ' השולח. אלא דבפ"ב דיבמות (כה, ב) תנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה, ופרש"י⁶ כגון

ונראה דמוכח התם לפרש כפרש"י. ולא מצינו לפרש בכה"ג כגון שהפר לה הבעל והיה ספק אם תועיל הפרתו כמו שמצינו בנדרים פ' נערה, ובפ' בתרא כמה חלוקים בהפרת נדרים, והלכה אל החכם להורות לה אם מועלת ההפרה ואסר אותה והורה שאינה מועלת. דאי הוה מפרשינן הכי לא דייק תלמודא מידי התם דאיירי בתלת משום דהא התיר ישאנה והיתר נדרים אינו אלא בשלשה, דלפום מאי דמפרשינן השתא לא הלכה אל החכם אלא להורות לה ולא לשם התרה כלל וק"ל. וכיון דלפרש"י מצי החכם להפר, וכן מוכח מן התלמוד התם כדפרשינן, א"כ לית לן למסמך אההיא דמרדכי דפ' השולח, ואמרינן דתלמוד דידן לית ליה דרשה דספרי. ובפ' נערה במס' נדרים פ"י רבי אליעזר ממי"ץ⁷ דמילתא דפשיטא הוא דאפילו קיים הבעל יכולה היא לשאל לחכם להתיר לה, ולאידך פירוש דפירש התם בעיא היא בגמרא ופשיט תלמודא דנשאלין א"כ ליתא לההיא דמרדכי פ' השולח.

שם יתענה ג"כ בשני מספקי ר"ש גאון. 9. מהר"א טירנא עמ' לב, א. 10. שו"ע שם, ועב"י שם. וע"ע בב"י (סי' תקס"ח) חלק ע"ד רבינו, וע"י בספר חסידים (סי' רכ"ט) ומג"א (סי' רפ"ח סק"ד) [וע"י חת"ס או"ח סי' קס"ח]. 11. ולפי"ז היה דא"צ למיתב תענית לתעניתו — רמ"א שם. וראה עוד בהאגור (סי' תתק"כ).

סי' רעט: 1. גיטין סי' שע"ו. 2. ע"י היטב תוס' כתובות (עא, ב ד"ה אבל) בשם ר"י. 3. פ' מטות פר' קנ"ה. 4. כתובות סי' קצ"ו. 5. רצ"ל דהא סותרים ד' מרדכי אהרדי, וע"י מהר"ם מינץ (סי' י"ח) ומהר"ל החדשות (סי' ק"ה), וראה עוד כמהר"ם מינץ (סי' קי"א) ומהר"ק (שורש ג') ולקט"י (ח"ב עמ' 28). 6. ר"ה בנדר. 7. סט, א — אולי בוונתו לתוס' שם או לפי הרא"ש ומייחסם

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:

ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

ציונים לרמ"א

- הקצו א כל בו [סימן קט
לה, ד] ומנהגים [גר"א]
עירנה מנהגי ראש השנה עמוד
הער"ן:
ב"י [גרם עמוד קט]:
א תרומה הדרש סימן
רע"ח:
ה הגהות מנהגים [גר"א]
עירנה ע"ס אה קלנ]:
הקצו א ר"ן סוף ראש
השנה [ט, ג] ר"ס גמ'
ומנהגים [גר"א] עירנה
מנהגי ראש השנה עמוד [ד]:
ר"י רכ"י משה:

הכמות שלמה

מזוה עונג עול כדכרך ביה דלל
כתיב יזה עמה לא מקנו, אבל
כיום טוב מין דלעובי נבשרי
ע"ד [ר] וצטפת נחך ואין
צטפתה אלא בשער [ומתחייב]
[אן קטן ק], ואי קלף עיקר
דלע"ה השנה אף כלל צמחם
נחך למה טקו ישר מבשתי,
ועל כרחי צמחתי קלי גם על
ראש השנה אב אן בם היוס
כלל כול מה. חן ראיה נדויה
לעטר, ודוק, עזר יש לנח"כ
ראיה לטקו להפגנת בראש
השנה מפתח ב' דכ"ה נח"כ
דשליש ע"ס בעטעם עירובי
מבשלין, דער ארץ עירובי
מה יפה נשמע ומנה יפה ליש
אן ומלכו מקלף [צמח ב, אן]
דוכרי א"ח יוס השנה זכרתי
מתחר טעם להכתיבו, וקשה
הוי עיקר עירובי מבשלין
למה נתיש [ע"ס] מן קרא דערא
[משנה ע"ס] שלחו מנהג א"ן
וכן לו, למען שלח סיני עירובי
מבשלין, ואם אן חס ימט
דלע"ה להפגנת בראש השנה
הוי ע"ס בראש השנה הוי האין
סיך לומר עירובי מנה יפה
לשם חנה יפה ליש יום טוב כתי
בראש השנה אן חס צמחתי
כלל א"ח למה גרע מכל צמח
דמבשלין לטעם ולשמוע בראש
השנה ולכן כתי עירובי מבשלין,
ואין עירובי מנהגים בראש
לומר דהו דוקא למען דלע"ה
הטעם הוי עירובי, אבל למען
דלע"ה חס שטרי ממש טוב
לא על אק, דלע"ה י"ל דלע"ה
להפגנת בראש השנה, או אינו,
דאם אן למען לא אמר ע"ס חן
חיבה בימייהו, למען דלע"ה בראש
השנה הוי מזהו לטעם בראש
השנה, ולמען דלע"ה חס
שטרי ממש טוב להפגנת בראש
השנה, ועל כרחי נלא פליגי
דבריהם, ומה שרש"י לומר
בראש השנה מזהו לטעם,

א יש מקומות וכו'. המטענה (א) אין צריך ללמוד כל היום, דכיון שמטענה מקרי כולו לה'. ועוד, דהטעם דמותר להטענות מעמיה
תלוש להתענות עונג הוא לו, אם קן מקרי לכם, עכ"ל דרכי משה [סוף] סימן תקצ"ט. חס הטעם השני לא סיך במטענה בראש השנה
שלא מתמה תלוש, לכן טוב להסתיר. עיין מה שכתבתי סימן תקצ"ה סוף עסקי ב' [פ"ק סג] דלכולי עלמא אסור לנשלא ע"פ, ולא
לנכוש [כפן] סוף ע"ס שלחן זה צה, ומתה זה כתב ויש מתירין למתערב וכו', דליתא, ולא עיין במהר"י וי"ל [דעין] הלכות אה"ה [ה] ואין
הגהות מנהגים [מנהגי] ראש השנה אה
[קנ] אטעייה, ע"פ, לנא דנקט
[בהגהות] מנהגים [ע"ס] דוקא:
ב אין צריך להתענות. וכן עשה
מעשה הר"ם לומר נכפיר שמי
ידות [מערך, סוף ערך מעשים]:
ג המרתעבה. כמזכר במסעות
מהר"ם [דפוס] פלאך סימן כ"ד,
מהר"ם המענה וקידש צנינו
[קדושה] רבא, ואמר הטעם לפי
שהוא דלוריימא, עכ"ל. ועיין סימן
רפ"ט [פ"ק א] דאין קיימא לן שהוא
דרבנן, ועיין מה שכתבתי ריש סימן
רע"א [ע"ס]. ומכל מקום נראה לי
דציללה של ראש השנה אסור
להטענות, כמו בשאר ימיים טובים,
כמו שכתבו סימן תקצ"ט [עסקי א];

סימן תקצו

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

ציונים לרמ"א

- הקצו א כל בו [סימן קט
לה, ד] ומנהגים [גר"א]
עירנה מנהגי ראש השנה עמוד
הער"ן:
ב"י [גרם עמוד קט]:
א תרומה הדרש סימן
רע"ח:
ה הגהות מנהגים [גר"א]
עירנה ע"ס אה קלנ]:
הקצו א ר"ן סוף ראש
השנה [ט, ג] ר"ס גמ'
ומנהגים [גר"א] עירנה
מנהגי ראש השנה עמוד [ד]:
ר"י רכ"י משה:

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

סימן תקצו

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

ציונים לרמ"א

- הקצו א כל בו [סימן קט
לה, ד] ומנהגים [גר"א]
עירנה מנהגי ראש השנה עמוד
הער"ן:
ב"י [גרם עמוד קט]:
א תרומה הדרש סימן
רע"ח:
ה הגהות מנהגים [גר"א]
עירנה ע"ס אה קלנ]:
הקצו א ר"ן סוף ראש
השנה [ט, ג] ר"ס גמ'
ומנהגים [גר"א] עירנה
מנהגי ראש השנה עמוד [ד]:
ר"י רכ"י משה:

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

ציונים לרמ"א

- הקצו א כל בו [סימן קט
לה, ד] ומנהגים [גר"א]
עירנה מנהגי ראש השנה עמוד
הער"ן:
ב"י [גרם עמוד קט]:
א תרומה הדרש סימן
רע"ח:
ה הגהות מנהגים [גר"א]
עירנה ע"ס אה קלנ]:
הקצו א ר"ן סוף ראש
השנה [ט, ג] ר"ס גמ'
ומנהגים [גר"א] עירנה
מנהגי ראש השנה עמוד [ד]:
ר"י רכ"י משה:

א אורח חיים תפקוד:
ד הגהות מימוניות גס,
וזק נגה הרמ"ן והאגור
[סג] בשם הגאונים [סג]
שקבלה מקדמוניתו:
ה. תרומה העין סימן
רע"ח:
תקצו א. טור בשם רב
עמרם [עמוד קטן] והכל
צו [סימן ק"ל א] בשם רב
האי:

[מג] איתא בפ"ק דביצה' מת ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל'. אמר מהרי"י פני"ג הא דאיתא בהג"ה כמיומנו בהלכות י"כ' העשים ב' ימים צום מונין להו מיום שני דראש השנה. וא"כ לדידהו היאך קובינם המת ביום שני של י"ח, והלא הוא העיקר י"ט לדידהו ושמה הפא" מייירי ביום דגליות'.

[מד] איתא פ"ק דביצה' והלא בדק יפה אימא יצתה רובא וחורה. אמר מהרי"י פני"ג מכאן יש להקשות קצת על הפמ"ק הפסק במצות י"ט' דאי בדק מעיי"ט כ"י הוישינן שלא בדק יפה והא מסיק בגמ' והלא בדק יפה, ומשני עיקר השעם מכח רובא כ"י ודוק.

[מה] מילה ביום"ט, אמר מהרי"י פני"ג מ"ד כשנמול הנער יסירו כל צרכי המילה מידם דשוב נחשבים מוקצה מאחר דאין עוד צורך בהו. וגם המורה לא יטוץ האומץ מתוך החול שהשליך שם עם הערלה שנוחץ לפרוע'.

וראית' מהרי"י פני"ג נעשה סנדק לתינוק ביום"ט להכניסו בבית ולא היה שותה מכוס הברכה כאשר היה רגיל לשתות בחול בשנעשה סנדק ואמר משום דאין קידוש אלא במקום מעודה ודי שנותנים להינוקות לשתות מכוס הברכה. והוי מודלין אחר כל התפלה קודם עלינו לשבח כמו בחול'.

[מז] אמר ה"ר יעקב כ"ץ מנורסהווי"ן שראה כתוב בספר' הנדורה שאין להתענות ביום"ט תענית הלום, דהא דמתענין בשבת גם כי כתיב גביה

שינויי גופהאות

- [מג] א. תמנול (3).
- [מד] א. והמ"ק כנן למי סמ"ך (3.4).
- [מה] א. מן לחור ליעלו כדי לטבחו — לנקומו — דמס ללוקו (1.2.4.5.6) דמנח מוקף — למלולו הטלול — (2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.38.39.40.41.42.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54.55.56.57.58.59.60.61.62.63.64.65.66.67.68.69.70.71.72.73.74.75.76.77.78.79.80.81.82.83.84.85.86.87.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.98.99.100).
- [מז] א. שמת הגולס' (1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.38.39.40.41.42.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54.55.56.57.58.59.60.61.62.63.64.65.66.67.68.69.70.71.72.73.74.75.76.77.78.79.80.81.82.83.84.85.86.87.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.98.99.100).

1. [מג] א. ו. א.
2. כ"כ דמור"ק סי' תקנ"ט סעי' ד.
3. בסוף הל' שביח עשה ר"ה ה"ה יומי.
4. לרע"ז זו של רבנו רמז בהרומה הדטן בסוף סי' ע"ט.
5. מובא בשבט"ה הגה"ט סי' תקנ"ט אות א כשם מתייר. ועיי"ט שמה עלי' ולא הבינותו דבין דבפירוש אמרין ביום"ט שני יתעסקו בו ישראל ואפילו בשני י"ט של ד"ה, ודחוק לומר ולא היה גודס כן בגמרא, ור"ע.
- [מז] א. דף י"ב.
2. סי' קצ"ד.
- [מח] א. הוכפל לקמן בהל' מילה סי' כ"א ראו שם.
2. כ"כ המשני"ב סי' ט"ז סוף פוסקים.

1. ועיי"ט שאם הניחו מידו יושע חשש שלא יגב משם מצדדים להחיל לטלולו, אולם הרמ"א כ"י"ט יו"ד סי' רס"ט ס"ק א' ובהגהותיו על השר"ע סוף ב' סורב שאין הסכין מוקצה נמורה לטלול הסכין לאחר המילה, ועי' לקמן הל' מילה סי' כ"א ששבת ויר"ט יש לון דין אחר, ועי' בישיב' כיוצא בזה סי' ט"ז.
3. כ"כ הרמ"א סי' רנ"ט סעי' ה' שכן המנהג.
4. עי' לקמן הל' מילה סי' ט' כשם מודיא'.
- [מז] א. סוף כשם זה מייחס לנכר של מור"ט משלשטט והוכח לופוס עיי' בן יעקב ברבי"ם עתיקס, לייפציג ת"י.
2. כ"כ מהרי"ט סי' תנ"ו, מובא במשני"ב סי' תקנ"ט ס"ק י"ז, אולם לקמן בהלכות תענית סי' י"ד כתוב שמתענין ביום"ט עי' בשבט"ה הגה"ט סי' תקנ"ט אות

[מ] אמר מהרי"י פני"ג אמר להניח את הגוי שיפיל גורלות בין היהודים ביום"ט גזירה משום שחוק קוביא, וכ"כ מהרי"י.
 [מא] בשמחת תורה באה שמועה קודם מהרי"י איך שאשת הר"ר אפר"ן היתה גופסת, ואמר מהרי"י ח"ו שתעדר יבול"ם להתעסק לקבורה בו ביום דישאל"ם יהררה ויציאה לבית הקברות ויאמרו לגוים לחפור הקבר ולתפור התברכיכין? והיה מורה לאישה גם אם נפטר— בשמיני עצרת כערב שהיה יכול לעשות קידוש בליל שמחת תורה דאין אנינות ביום"ט.

[מב] אמר מהרי"י שכן נהגין במת ביום טוב ראשון יתעסקו בו גוים לחפור הקבר לתפור את התברכיכין, אבל ישראלים יהררה ויציאוהו לקברות, אפי' מת בו ביום. אכן ביום"ט שני הוכח דאישהו כגון שמת ביום"ט ראשון, או שעתיד לשהות כגון שחלף יום"ט שני כערב שבת, אם יש שם גוים מניחין להם לחפור הקבר ולתפור התברכיכין ולעשות הל'.

אמר מהרי"י פני"ג שלא שמע מן רבו המובהק מהרי"ש רק שישאל נהרו המת ביום"ט, אבל עי' גראה להניח לגוי גם לסוחר המת ביום"ט דנמי מלאכה דאורייתא היא במקומות הפרינין שממנהרין עמקו. וכן הוא במרדכי פרק תולין וכל מלאכה שהיא דאורייתא עושין עיי' גוי ביום"ט.

* בשנת רס"ד נפטר פה ק"ק פרנקפורט אשת יצחק עמלינג ליל ראשונה של סוכות וכיום כי אחר יציאת בית הוציאוהו ישראלית לבחל' ומחורו עיי' ישראלים, אבל הקבר הארזי והתברכים נעשה עיי' גוים, וכן למלות הקבר בעפר, ולא אמרו צ"ח ולא קדיש אבל רחיצת ומעמדת עשו ולא נהנו מלה ובניה אנינות ואבלות ביום"ט, והיה סוכות ה' ר' וישת ביום י' כילו י' כבנת שבת תצריכו המוסרים את האגלים האגלות כעטיפת הראש' ובשניו מקום, ואחר יום השלימו ה' ימים אבילות, כי שית עלה לו למנוח י' והפנתו סוקבורה, נמצא שכלי ביום השבת פ"י השון, ומנחה ר' והי"ט

שינויי גופהאות

- [מ] א. סרב כתי"י לו בשמ.
- [מא] א. כללנו עם מור"ט (6) ומור"ט נשם דשבת, ר"ל. אמר מ"ל לוסן. ב. ממחול (7). ג. בכ"י (5).
- [מב] א. ולמולו לקבולו (7).

1. [מ] א. וזה לולן בהל' שבת סי' לב.
2. [מא] א. וזה שם בהער"ה (5).
- [מב] א. סי' שס"ט.
2. כ"כ הרמ"א סי' תקנ"ט סעי' ד. אולם השר"ע שם פסק שגם לחפור הקבר ולתפור התברכיכין מותר עיי' ישראלים.
3. כ"כ המג"א סי' תקנ"ט ס"ק ח כשם מהרי"י.
4. הרמ"א סי' תקנ"ט סעי' א' התי' לישאל' לטו"ח וכ"כ המשני"ב סי' י"ט.
4. ראה במקור חיים שם סי' ובמקורות שצ"ח.
5. הסי' רש"י סי' תקנ"ט מביא בשם הגי' על

1. [מב] א. וזה לולן בהל' שבת סי' לב.
2. [מא] א. וזה שם בהער"ה (5).
- [מב] א. סי' שס"ט.
2. כ"כ הרמ"א סי' תקנ"ט סעי' ד. אולם השר"ע שם פסק שגם לחפור הקבר ולתפור התברכיכין מותר עיי' ישראלים.
3. כ"כ המג"א סי' תקנ"ט ס"ק ח כשם מהרי"י.
4. הרמ"א סי' תקנ"ט סעי' א' התי' לישאל' לטו"ח וכ"כ המשני"ב סי' י"ט.
4. ראה במקור חיים שם סי' ובמקורות שצ"ח.
5. הסי' רש"י סי' תקנ"ט מביא בשם הגי' על

להתנות בהן, מ"מ ביצה כדקיימא קיימא, דלא חמירא לדין דידעינן בקיבועא דירחא ממאן דלא ידע.

רסד

טורילה

ומה ששאלת הא דאמר רב³³⁴ דמנגיד מאן דמפרש מודעא אגימא, ופירשו המפרשים ז"ל מכת מרדות. אם הוא מסור בידינו היום, ואם הוא חייב מלקות מיד אע"ג דלא נפיק מיניה חורבא, כיון שפירסם מיד הביטול והמודעה, ואם יש מלקות זה קצבה כפי ראות הב"ד.

תשובה בכל דור ודור הרשות נתונה בזה לב"ד, ליסר ולהכות מי שנוהג שלא כשורה ופורץ גדרן של ישראל. וכל העושה כן, תבא עליו ברכה. ובמסכת משקין³³⁵ אמרו דמחרימין ואפילו לדאכיל ושתי בהדיה, ויתיב בדי אמות דליה, ותלשינן שעריה, ותכפינן ואסרינן ועבדינן הרדפה. וכל הני בודאי אפילו אנן, ובכל מקום עבדינן הכי. דבכל הני לא אשכחן דבעינן ב"ד חשוב. והרב אלפסי ז"ל כתב כן בהלכות. ואפילו למיקץ חד מאיבריו רשות, כדבר הונא דקץ ידה כדאיתא בר"פ כל היד³³⁶ וכן מלקין בדרכנן ארבעים, דכל מאי דתקון כעין דאורייתא תקון³³⁷. ותדע דהא בכל מקום מלקות סתמא קאמרי, וכל מלקות סתם מלקות של מ' משמע. וכדאמרינן³³⁸ מלקין על לא טובה השמועה, ולמאן דאיפקר בשליחא דבי דינא. ובהדיא אמרו³³⁹ דהקורא לחבירו עבר יהא בנדוי, ממזר סופג את הארבעים. אע"פ שזה אינו לוקה דבר תורה, אלא מכת מרדות מדרכנן. ואמרינן בפרק זה בורר³⁴⁰ גבי חשוד על העריות דלוקה הארבעים, היא מכת מרדות מדרכנן, וגרסינן עני מרי ארבעין³⁴¹ וכשר, ופרש"י ז"ל בלשון הזה ארבעין בכתפיה חייב מלקות הוא אע"פ שאין בו התראה דאמר מר מלקין על לא טובה השמועה. וזה ליסר העוברים על מה שכבר עשו, אבל למי שאינו רוצה לקיים את המצוה ואפילו מצוה דרכנן, מלקין אותו בלא קצבה

אמרו במסכת תענית בירושלמי רבי אחא ב"ר יעקב מפקד לספריא אין אתת איתא משאלינכון, אימרון לה בכל מתענין חוץ משבתות וי"ט וראשי חרשים וחולו של מועד וחנוכה ופורים, ע"כ. ועל כן ראוי לפרש דמר בריה דרבינא, בתענית חלום היה יושב באותן הימים, כדי שלא לשבור דבריו, ושלא לעשותו חולק על הכל. ולסגף אדם עצמו יותר אינו מן הראוי, שאין המסוגפין יכולין להתעסק יפה בתלמוד תורה ולא לכוין דעתם יפה למצות. ואסור להרע לעצמו להתענות כל הימים, אלא על ענינים שיארעו. אפילו בזה אסר רבי יוסי כדתניא בתענית³²⁸ עיר שהקיפוה כותים או נהר, ואחד ספינה המטרפת בים, ואחד יחיד שנרדף מפני כותים, ואחד מפני ליסטים, על כולם יחיד רשאי לסגף עצמו בתענית. ר"י אומר אין היחיד רשאי לסגף עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמין עליו. ואמר רב יהודה אמר רב מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב³²⁹ ויהי האדם לנפש חיה, א"ל הקב"ה נשמה שנתתי בך החיה אומת ותניא בפ"ק דנדרים³³⁰ ר"א הקפר ברבי אומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש³³¹ וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים ק"ו ומה מי שציער עצמו מן היין נקרא חוטא, מצער עצמו על כל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, מכאן אמרו כל היושב בתענית נקרא חוטא. ועוד אמרו תענית³³² בר בי רב דיתיב בתעניתא, כלבא ליכול שירותיה. וטעמא משום שאין המצער מכוין בשמועותיו ולעמוד על תורתו.

ראה בח"א סי' תלא וח"ג סי' רכב

רסג

נכפל לעיל סי' קמא. הובאה בב"י או"ח סי' תקכח ומה ששאלת מה שכתב הרמב"ם ז"ל³³³ בזמן הזה שאנו עושין ב' ימים טובים של גלויות לא יניח אדם מי"ט ב' לחבירו ומתנה.

לא נראו לנו דברי הרב ז"ל בזה כלל. מ"מ אפשר לפי דבריו שביצה מותרת, שלא אמר כן הרב ז"ל אלא במתנה, דאנן כיון דידעינן בקיבועא דירחא אין לנו

335. מ"ק טז, א.
336. נדה יג, ב.
337. פסחים ל, ב.
338. קידושין פא, א.
339. שם כח, א.
340. סנהדרין כו, ב.
341. בכתפי.

328. בב, ב.
329. בראשית ב, ז.
330. י, א.
331. במדבר ו, יא.
332. יא, ב.
333. יום טוב פ"ו הט"ו.
334. קידושין יב, ב.

ספר ומהות התשובה
 114
 ספר ומהות התשובה

שאלות

אורח חיים

תשובות

תוכן אבל זמנו כבר עבר ליהיא, לפום ריהוא

חוסף גבי אחתא, איכ בכון הוי ליה להשימ

התשובה קשה זו יש לדחות, דלהוסיף גופים

בברכת כהנים לזמן רוב הפוסקים אין מצות

במצוה שאינה נצטווה, לזה מחתימין כל זמן

המצוה כגון כון שמחוייב לכך רק שמוסף

לברכת כהנים עולה יפה ומג' לחוס' להקשות,

וכר מן דין הא דש"י אל כוב כן אלא ליה

יורה, אבל לר' יוסי אין הכי נמי נשים

למזון ארבע ולית לה סבת רב שמן לחלוק, ע"כ

סמוכות דשות מהאי עצמא ללא היה זמנה, אם

אלא קשיא ל' הא קשיא אדרי' יורדה דהוא סבידא

סי'ל דהובל חלוי בוכן חיוב ולא בגבאי, אי"כ

כ"ה קשיא ל' או קשיא ירד' ע"כ לשבח פלודין פטורה

ומדבגן דרייה, בעל כרחו לא שמיה דידה

מכ"ש שיש לדמות ההוקע לברכת כהנים

א"כ קשיא ל' או קשיא ירד' ע"כ לשבח פלודין פטורה

מ"ש של בריה מ"ש של ר"ה עצמו, אלו דברי

[נשים אין סומכות משום כל חוסף]

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

דס"ל נרשים אין סומכות משום כל חוסף, ע"כ

הכי"ד אר"צ פ"ג ד"ה ד"ה סבת תקע"א לפ"ק

משה"ק סופר מפפ"מ

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

תכ

חכ

שאלות

אורח חיים

תשובות

חוסף גבי אחתא, איכ בכון הוי ליה להשימ

התשובה קשה זו יש לדחות, דלהוסיף גופים

בברכת כהנים לזמן רוב הפוסקים אין מצות

במצוה שאינה נצטווה, לזה מחתימין כל זמן

המצוה כגון כון שמחוייב לכך רק שמוסף

לברכת כהנים עולה יפה ומג' לחוס' להקשות,

וכר מן דין הא דש"י אל כוב כן אלא ליה

יורה, אבל לר' יוסי אין הכי נמי נשים

למזון ארבע ולית לה סבת רב שמן לחלוק, ע"כ

סי'ל דהובל חלוי בוכן חיוב ולא בגבאי, אי"כ

מכ"ש שיש לדמות ההוקע לברכת כהנים

א"כ קשיא ל' או קשיא ירד' ע"כ לשבח פלודין פטורה

ומדבגן דרייה, בעל כרחו לא שמיה דידה

מ"ש של בריה מ"ש של ר"ה עצמו, אלו דברי

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

יאמר דש"י משום דלגבי גבדא זמנו הוא, והוה כל

הנהגה סתם, שאגת אדרי' (ש"י) הקשה, לרש"י

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

פ"ק המוצא חספין (ערוך צו, ב"ד"ה גשם)

תחמה
 יתפסק מלחכות מלפניו שלח אצבע ודבר און:
 ותפסק לרעב נפשו נגעה תשבע
 וזרח פלשך אויבך ואפלתך פצחיהם: יא ונחך
 יהיה פמור וקשביע פצחיהם ונפשו
 ועצמתך יהלץ והיה פגן רזה וכמוצא
 רשע

(י) ותפסק לרעב נפשו. נמנומי לניס טוינס: (פ) בצהצחור. נעמ נמנו ונעמ, קר מנמ ונמנו: יחלץ.

מצודת דוד

שלה אצבע. מוסק על אם חסיר, לומר אם גם חסיר
 מלשלה אצבעך אל מול פי חסיר כדרך בני אדם
 המריבים, וגם חסיר מלדבר לחסרן און דובר קנור:
 (י) ותפסק. תוציא לרעב אל פי חסיר לרעב
 נמומי בעת חסר לו המאכל: נפש נגעה. נפש
 המנומה רעב חסר לו די שבעה: וזרח בחושך
 אורך. בריית בעולם שחכת הצרות, יזרח אורך ולא
 תודיע נלל עמהם: ואפלתך. אם יהיה לך אפלת
 צרה, תשוב כמו הצהרים בהורחת אור ישרעה: (יא) ונחך.
 בצהצחור נפשוך. בעת יהיה בעולם צמאן ויובש, שכיב
 יחלץ. יבריא ויחזיק את עצמותיו. וזכר את העצמות לפי
 השבע מן המים כי הדרך הוא להשקוה בכל עת:

רד"ק

מופה. פירשתי: ש"ח אצבע. מקור, כמו שאמר
 למעלה ולהכות כאנרן רשע. אמר אם חסיר אותו
 המעלה הרע ואפילו שלח אצבעך חסיר, כדרך בני
 אדם המריבים שלח אצבע האחר אל פי חבר לא
 שיכנו, וכן חסיר רב און, שלא הריב עפ"יך אפילו
 כדברים, והכל הוא בכלל חרצות רשע שוכר:
 (י) ותפסק לרעב נפשוך. נאלה המעשים הטובים שתעשה,
 שחוציא לרעב נפשוך ויצונו, קלומי כשתפרש לו
 לחמן, כרחק ודובה מעשה. ובמסכת פנים, שיכיר כי
 ברצון ובלב טוב אתה נותן לו, וכן על הכסות שכבר
 זכר: ותפסק. כמו ותצא. וכן יפסק רצון מה ממליח
 לא מפקים מן אל ון (תפסקים קמ"ג): תשביע. שהיה
 פורס הלחם שחסר לו בני שביעה: פצחיהם. אם היה
 לך אפלה צרה, תשוב כמו הצהרים שקוץ חזק אור
 היום: (יא) ונחך. כי כדרך ה' הניח בצדקתו תחלים לו,
 כלומר חסיר ישיגו עליך בכל אשר תפנה: בצהצחור.
 מדרשיו חז"ל

(י) ותפסק לרעב נפשוך. אמר רש לקשו: אם אין לך ליתן לו, תחמו בדברים, אמרו לו תצא נפשי עליך שאין לי
 מה ליתן לך. אם עשית כן יזרח בושך אורך ואפלתך צהרים. (תק"ל ד.)
 (יא) ונחך. יחלץ. איך אלצור: זו מעלה שבברכות. (בבבא ק"ב.)

תחמה
 יתפסק מלחכות מלפניו שלח אצבע ודבר און:
 ותפסק לרעב נפשו נגעה תשבע
 וזרח פלשך אויבך ואפלתך פצחיהם: יא ונחך
 יהיה פמור וקשביע פצחיהם ונפשו
 ועצמתך יהלץ והיה פגן רזה וכמוצא
 רשע

(י) ותפסק לרעב נפשו. נמנומי לניס טוינס: (פ) בצהצחור. נעמ נמנו ונעמ, קר מנמ ונמנו: יחלץ.

מצודת דוד

שלה אצבע. מוסק על אם חסיר, לומר אם גם חסיר
 מלשלה אצבעך אל מול פי חסיר כדרך בני אדם
 המריבים, וגם חסיר מלדבר לחסרן און דובר קנור:
 (י) ותפסק. תוציא לרעב אל פי חסיר לרעב
 נמומי בעת חסר לו המאכל: נפש נגעה. נפש
 המנומה רעב חסר לו די שבעה: וזרח בחושך
 אורך. בריית בעולם שחכת הצרות, יזרח אורך ולא
 תודיע נלל עמהם: ואפלתך. אם יהיה לך אפלת
 צרה, תשוב כמו הצהרים בהורחת אור ישרעה: (יא) ונחך.
 בצהצחור נפשוך. בעת יהיה בעולם צמאן ויובש, שכיב
 יחלץ. יבריא ויחזיק את עצמותיו. וזכר את העצמות לפי
 השבע מן המים כי הדרך הוא להשקוה בכל עת:

רד"ק

מופה. פירשתי: ש"ח אצבע. מקור, כמו שאמר
 למעלה ולהכות כאנרן רשע. אמר אם חסיר אותו
 המעלה הרע ואפילו שלח אצבעך חסיר, כדרך בני
 אדם המריבים שלח אצבע האחר אל פי חבר לא
 שיכנו, וכן חסיר רב און, שלא הריב עפ"יך אפילו
 כדברים, והכל הוא בכלל חרצות רשע שוכר:
 (י) ותפסק לרעב נפשוך. נאלה המעשים הטובים שתעשה,
 שחוציא לרעב נפשוך ויצונו, קלומי כשתפרש לו
 לחמן, כרחק ודובה מעשה. ובמסכת פנים, שיכיר כי
 ברצון ובלב טוב אתה נותן לו, וכן על הכסות שכבר
 זכר: ותפסק. כמו ותצא. וכן יפסק רצון מה ממליח
 לא מפקים מן אל ון (תפסקים קמ"ג): תשביע. שהיה
 פורס הלחם שחסר לו בני שביעה: פצחיהם. אם היה
 לך אפלה צרה, תשוב כמו הצהרים שקוץ חזק אור
 היום: (יא) ונחך. כי כדרך ה' הניח בצדקתו תחלים לו,
 כלומר חסיר ישיגו עליך בכל אשר תפנה: בצהצחור.
 מדרשיו חז"ל

(י) ותפסק לרעב נפשוך. אמר רש לקשו: אם אין לך ליתן לו, תחמו בדברים, אמרו לו תצא נפשי עליך שאין לי
 מה ליתן לך. אם עשית כן יזרח בושך אורך ואפלתך צהרים. (תק"ל ד.)
 (יא) ונחך. יחלץ. איך אלצור: זו מעלה שבברכות. (בבבא ק"ב.)

תנאים
ישעיהו נח נט

על חקפי ארצא
והקליק פרי ארסמ
יעקב אברה ארי
פוקרא ריי גור פו:
ארא לא מקפורה ריא
פו קדם יי לית אמון
מתפקון ולא מדיק
מממתי מלקשע לא
מתקלא עלוקתו: באלקין חזיקון רתו פקשין פינקון לכין אלקתו והטאוכו קרמו
ישעיהו

עולם: (ק) נחלת יעקב אברה. נחלה נלל מנרים. רחבי. ועקב עמק עם הכנען ענלמר עם גי יסו ויסו
כמה ענלמר (נחלשת עם יס) ופלקה ימה וקלמט וגו', עם פרי העיר, עקנע ממומן עם זמנומי ממה. כך
לא מלמרים ענלמר (עם יס ט) הארץ אשר עמק פירט רצי עמקו: (פ) חז לא קצורה. עם אשר לא
מצורה דור

מצורת ציון
והרבהתיך. מלשון רכיה והנשואה: פבורי. עני והרבהתיך. רוצה לומר חזקה כורה המעלה והמשלה:
והאבלתיך. רוצה לומר לך חניה הארץ אשר הנחלה
נכה. כמו על כמור עב (שפ י יט):
ליעקב אברה. ואמר יעקב. לפי שילו לומר כמה הנחלה, ולא לישמעאל בן אברהם, ולא לעשר בן יצחק. וכן
נאמר ועמרה עקב לחוק רב, וכן אמר לך אתה את ארץ בנינען ומחלית קי: כי פי' ד' רב. וכיון שהיא רב
קיים: (א) חז לא קצורה. זה אמר על בני הנחלה. מה שהמקום שהיה אחים בגולה. לא הוא כעבור שקצרה
יד ולא יוכל לחושיע. ולא הוא כעבור שכבה אנו מלשונות קול צעקתכם מצות הארץ: (ב) כי אם, רק
הנחלה שעשיתם הם המבדלים ביניכם לכך אלהים, ולכן לא יפנה אלהים:

רד"ק

וכו המחשה: והרבהתיך על פבורי ארצי. כמו קום החזק בארץ לארצה ולחובה, ולא יצחק שנאמר
ירכיבה על כמותי ארץ, והיא ארץ ישראל שהיא גבה בו כי לך ולוועך אתך את כל הארצות האל, אל
מכל הארצות (מחזיק פו). כלומר אם הנחלה ממנה כיעקב שאמרו בו ופרצת מה וקדמה וצפונה ונבה:
ישליטן עוד עליה בשכר שמירת שבת ושאר המצות. כי פי' ד' רב, וכיון שהיא רבב יקום (א) חז
והנחלתה והיא לכל בני הגולה, אם היא חזקה מזה ושאר המצות. כי פי' ד' רב, וכיון שהיא רבב יקום (א) חז
יזכה לחייה המתים, ויזכה לארץ ישראל במלות שונות, ואמר יעקב כי: והאומים למה צמנו ולא ראית, ואמר להם זה שלא ראה
והאבלתיך, כפל הענין במלות, לא ישמעאל בן אברהם ולא האל צומנם ולא הושיע ולא מפני שכבה אנו משמתי,
עשו בן יצחק. וכן אמר (מחלית קי) ויצמירד יעקב שצורה יד מהושיע ולא מפני שכבה אנו משמתי, אל
לחך לישאל ברות עולם, לאמר לך אתה את ארץ כנען כי הוא צומע צעקתם וכיון לחושיע אתם, אל
חכל נחלתיכם ודברתיך ויל (שפ י קטז), ודשו כל חזקה היא כנולד אנו שומע, או כאילו אין כוח ביד
המעט את השבת נחתיך לך חזקה בלא מצדים, שנאמר ויהי היום כנולד אנו שומע, או כאילו אין כוח ביד
והאבלתיך נחלת יעקב אברך, לא לאברהם שנאמר בו להצילכם. ולמה מפני עונותיכם: (כ) כי אם, מפורש
פודישו חזק

כ כי אם עונותיכם וגו' אמר רבא: א כי צדיק כד עולם שני, כי אם עונותיכם היו מבדלים ביניכם לכך אלהים
נושאי דברך
(א) ה' חזקת הפנים הוא חזקתה של המעשים הרעים.
(ב) קנינה על מצב העים בגלות.
(ג) וידוע על העבירות שהביאו את הלום למצבים חמשים.
(ד) חזקת התעוררות ה' לצנול את עמו ולחנקם מאויביהם.
(ה) חזקת התעוררות ה' לצנול את עמו ולחנקם מאויביהם.

תנאים
ישעיהו נח נט

על חקפי ארצא
והקליק פרי ארסמ
יעקב אברה ארי
פוקרא ריי גור פו:
ארא לא מקפורה ריא
פו קדם יי לית אמון
מתפקון ולא מדיק
מממתי מלקשע לא
מתקלא עלוקתו: באלקין חזיקון רתו פקשין פינקון לכין אלקתו והטאוכו קרמו
ישעיהו

עולם: (ק) נחלת יעקב אברה. נחלה נלל מנרים. רחבי. ועקב עמק עם הכנען ענלמר עם גי יסו ויסו
כמה ענלמר (נחלשת עם יס) ופלקה ימה וקלמט וגו', עם פרי העיר, עקנע ממומן עם זמנומי ממה. כך
לא מלמרים ענלמר (עם יס ט) הארץ אשר עמק פירט רצי עמקו: (פ) חז לא קצורה. עם אשר לא
מצורה דור

מצורת ציון
והרבהתיך. מלשון רכיה והנשואה: פבורי. עני והרבהתיך. רוצה לומר חזקה כורה המעלה והמשלה:
והאבלתיך. רוצה לומר לך חניה הארץ אשר הנחלה
נכה. כמו על כמור עב (שפ י יט):
ליעקב אברה. ואמר יעקב. לפי שילו לומר כמה הנחלה, ולא לישמעאל בן אברהם, ולא לעשר בן יצחק. וכן
נאמר ועמרה עקב לחוק רב, וכן אמר לך אתה את ארץ בנינען ומחלית קי: כי פי' ד' רב. וכיון שהיא רב
קיים: (א) חז לא קצורה. זה אמר על בני הנחלה. מה שהמקום שהיה אחים בגולה. לא הוא כעבור שקצרה
יד ולא יוכל לחושיע. ולא הוא כעבור שכבה אנו מלשונות קול צעקתכם מצות הארץ: (ב) כי אם, רק
הנחלה שעשיתם הם המבדלים ביניכם לכך אלהים, ולכן לא יפנה אלהים:

רד"ק

וכו המחשה: והרבהתיך על פבורי ארצי. כמו קום החזק בארץ לארצה ולחובה, ולא יצחק שנאמר
ירכיבה על כמותי ארץ, והיא ארץ ישראל שהיא גבה בו כי לך ולוועך אתך את כל הארצות האל, אל
מכל הארצות (מחזיק פו). כלומר אם הנחלה ממנה כיעקב שאמרו בו ופרצת מה וקדמה וצפונה ונבה:
ישליטן עוד עליה בשכר שמירת שבת ושאר המצות. כי פי' ד' רב, וכיון שהיא רבב יקום (א) חז
והנחלתה והיא לכל בני הגולה, אם היא חזקה מזה ושאר המצות. כי פי' ד' רב, וכיון שהיא רבב יקום (א) חז
יזכה לחייה המתים, ויזכה לארץ ישראל במלות שונות, ואמר יעקב כי: והאומים למה צמנו ולא ראית, ואמר להם זה שלא ראה
והאבלתיך, כפל הענין במלות, לא ישמעאל בן אברהם ולא האל צומנם ולא הושיע ולא מפני שכבה אנו משמתי,
עשו בן יצחק. וכן אמר (מחלית קי) ויצמירד יעקב שצורה יד מהושיע ולא מפני שכבה אנו משמתי, אל
לחך לישאל ברות עולם, לאמר לך אתה את ארץ כנען כי הוא צומע צעקתם וכיון לחושיע אתם, אל
חכל נחלתיכם ודברתיך ויל (שפ י קטז), ודשו כל חזקה היא כנולד אנו שומע, או כאילו אין כוח ביד
המעט את השבת נחתיך לך חזקה בלא מצדים, שנאמר ויהי היום כנולד אנו שומע, או כאילו אין כוח ביד
והאבלתיך נחלת יעקב אברך, לא לאברהם שנאמר בו להצילכם. ולמה מפני עונותיכם: (כ) כי אם, מפורש
פודישו חזק

כ כי אם עונותיכם וגו' אמר רבא: א כי צדיק כד עולם שני, כי אם עונותיכם היו מבדלים ביניכם לכך אלהים
נושאי דברך
(א) ה' חזקת הפנים הוא חזקתה של המעשים הרעים.
(ב) קנינה על מצב העים בגלות.
(ג) וידוע על העבירות שהביאו את הלום למצבים חמשים.
(ד) חזקת התעוררות ה' לצנול את עמו ולחנקם מאויביהם.
(ה) חזקת התעוררות ה' לצנול את עמו ולחנקם מאויביהם.

הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

לשון חכמים (ג' ט' ט"ו)

לשון חכמים (ג' ט' ט"ו)

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

לשון חכמים (ג' ט' ט"ו)

(ט) וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

ואת הנהגתו יראתו ויחשבוהו לאלהים. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן. וכל המאמין בו הוא יחיד ובלתי נאמן.

תורת חכם מקור חיים ספר נשים לטור מפוקשי מות ספר רביעי

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.
הלוהו רמשי דחו סרתי.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

הרב"ל הגאון רבי צבי הירש
 נמני גבראל
 פרק לב

לא קיים אף שמתענג בתענית יו"ט, משא"כ בשבת מי שתענית עונג עונג הוא לו, קיים מצות עונג שבת כ"ס.^L
 י. האוכל סעודה יו"ט והיכף הקואה ולא נשאר במעיו שיעור כוית, לא יצא ידי חובת סעודת יו"ט כא).

יא. מי שאוכל ואינו מתענג, מ"מ כיון שאינו מצמער יצא ידי חובת אכילה כ"ב.

יב. גם במעודות יו"ט יש לזוהר שלא להרבות באכילה, שכל המרבה באכילה עובר על ג' לאוין: השמר לך, פן תשכח, וכל השקצו שממלא כריסו כהרמה כ"ב.

יג. שו"ת ח"ס או"ח סי' קס"ח דיש חילוק בין שבת ליו"ט, דבשבת עונג מפורש ולא אכילה ע"כ המתענג בתענית יוצא ידי חובת עונג שבת, אמנם ביו"ט שמחה כתיב ביה ואין שמחה כלא אכילה ואפי"ו אם התענית עונג לו אסור עיי"ש ובשורת שאילת יעקב סי' ס"ג ולקושי הערות על הח"ס שם. ובמק"א הארכתי בזה דמבואר בב"י אפכא שכתב בסי' תקכ"ט וד"ל אומתי מותר להתענות ביו"ט נתבאר בה"ל שבת סי' רפ"ח, דיו"ט שוה לשבת בענין זה וכ"כ הרמ"א שם סי"ב, ומקורו מהרמב"ם פ"ו מהל' יו"ט הש"י, הדי דלא חילק בין שבת ליו"ט, וצ"ע.^L

כ) שו"ע סי' רפ"ח סי"ג.

כא) כ"כ בשו"ת ח"ס או"ח סי' קכ"ז ושו"ת כ"ס או"ח סי' צ"ן שאינו יוצא מצות עונג אם חזר והקיא והנאת מעיו בעינו עיי"ש, וכ"כ תוספות חיים שעל חו"א סי' ק"ד סק"א בשם הש"ח דכשאוין לו הנאת מעיו ליכא עונג ושמחה.

כב) שו"ת ח"ס או"ח סי' קס"ח.

כג) א"ר סי' ק"ע סק"ב.

רלה נמני גבראל פרק לב

ז. כשאוכל ביו"ט וכיון לשם מצות עונג יו"ט, דמצות צריכות כוונה י"ד.
 ח. נשים חיובות לאכול פת ביו"ט טו, וכן חיובות לאכול סעודה יו"ט טז, וי"א דמפורות מאכילה פת ויכולות להתענות י"ז.

ט. המצמער באכילתו פטור מלאכול ביו"ט י"ח, אכן שמחת יו"ט

י"ד) כ"כ שו"ת כתב סופר או"ח סי' ק"ז אות ט"ז, וז"ל והנה אמת והנה נכון וראוי לעשות כל המצות בכוונה בלב שעושה דבר זה לשם מצות כדי לעשות רצון הבורא, ולא תהיה עשיית המצות מצות אנשים מלומדה כמו שעושה דבר הדגיל בה בלי שמכוין לעשותה לכוונת תכלית הענין אלא הרגל נעשה לו טבע, ולכן כתיב וזכרתם את כל מצות ה' היינו שתזכרו קודם עשייה שהיא מצות ה' ואח"כ ועשייתם אותם, וכ"ש וקו"ח מצוה שיש בה הנאת הגוף כמו עונג שבת ויו"ט דבעני כוונה לשם מצות עונג שבת ויו"ט, כי כן צוה ה' להיות מעונג בשבת ולשמחו ביו"ט דאליה הו"ל אכילה רשות לשם אכילה גסה, ונ"ל משר"ח כתיב וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד היינו שיהיה עונג זה לשם קדוש ה', וכן ביו"ט כתיב ושמחת לפני ה'א' ושמחת בחגך ודרשו ולא באשתך ולא בשמחה אחרת אלא שיהיה לשם חג, ועי' טורי אבן ר"ה מ"ט בפלוגתא דר"י ור"ל בנו"ד כשאוכל פסח לשם אכילה גסה דאמר ר"ל רשע קרית ליה, דוקא בפסח שסתמא לשמה קיימא עיי"ש עכ"ל.

טו) פמ"ג סי' שכ"ה א"א סק"א פתחי תשובה סי' תקכ"ט סי"ב וכלי המדה פרשת וקהל אות א'.

טז) מדין עונג שחיבות בה כמיש בכל"ח שם.

יז) שו"ת רעק"א מהר"ק סי' א' ובהשמטות שם. וראה לקמן פל"ו סי"א.

יח) מג"א סי' קס"ז סקמ"א וא"ר אות כ"ח, וכ"כ ב"י סי' רפ"ח בשם הכל בו סי' כ"ח דמתענה מחמת תשובה דתעניתו גודם לו תענוג, מותר לו להתענות ביו"ט עיי"ש.

ס"פ (ט"ז) דרכ"א
 כ"י יו"ט
 ז' חלק

